

PEDRO MARÍA ASENSIO
HIPOGEU 4004

Edita:
Museu Arqueològic d'Eivissa i Formentera.
Conselleria de Fons Europeus, Universitat i Cultura.
Direcció General de Cultura.

Coordina:
Benjamí Costa Ribas
Maria Bofill Martínez

©Textos:
David Fernández Cuesta
Pedro María Asensio
Equip MAEF

Fotografia:
Pedro María Asensio
Bea Bermejo
Fotos ZONACUATRO

Producción editorial:
Editorial MIC

D.L.: I 66-2023
ISBN: 978-84-87143-71-7

www.maef.eu

PEDRO MARÍA ASENSIO
HIPOGEU 4004

1

**PRESENTACIÓ
PRESENTACIÓN**

“La mort no existeix, la gent només mor quan l’obliden.”

Isabel Allende

Hipogeu 4004 és un projecte enquadrat dins les activitats expositives del Museu Monogràfic Puig des Molins nascut de la col·laboració entre l’equip de recerca i didàctica del MAEF amb l’artista visual Pedro María Asensio.

El nom d’Hipogeu 4004 no està elegit arbitràriament i encara que qualsevol reflexió sobre el seu significat l’acota, és cert que el dota de sentit. Per tant, partim de la dualitat subjectiva de la paraula hipogeu, ja sigui com a element arqueològic emblemàtic de la Necròpolis de Puig des Molins o com a espai físic de creació determinant per a una producció artística. Complementant aquesta doble referència personal i històrica, sorgeix l’altra part del títol: el número 4004. Aquesta xifra representa de manera simbòlica dos éssers humans (tots dos 4), junts i alhora separats pel no-res o el clamorós silenci del transcórrer dels segles (el doble 0). Com a metàfora visual llueix hieràtica, ordenada i rítmica. Com fent referència a l’existència d’un ordre anterior i suggerint que aquest no serà el darrer. La seva contemplació planteja una certa equidistància entre les restes del nostre passat i el futur que arribarem.

Per a la historiadora Carmen Mesquida Orti, la ritualització de la mort ha anat canviant al llarg dels segles, però no així la seva essència, que ha perdurat en el

“La muerte no existe, la gente sólo muere cuando la olvidan.”

Isabel Allende

Hipogeu 4004 es un proyecto encuadrado dentro de las actividades expositivas del Museo Monográfico Puig des Molins nacido de la colaboración del equipo de investigación y didáctica del MAEF con el artista visual Pedro María Asensio.

El nombre de Hipogeu 4004 no está elegido arbitrariamente y aunque cualquier reflexión sobre su significado lo acota, bien es cierto que lo dota de sentido. Por tanto, partimos de la dualidad subjetiva de la palabra hipogeu, bien sea como elemento arqueológico emblemático de la Necròpolis de Puig des Molins o como espacio físico de creación determinante para una producción artística. Complementando a esta doble referencia personal e histórica, surge la otra parte del título: el número 4004. Esta cifra representa de forma simbólica a dos seres humanos (los dos 4), juntos y a la vez separados por la nada o el clamoroso silencio del correr de los siglos (el doble 0). Como metáfora visual luce hierática, ordenada y rítmica. Como haciendo referencia a la existencia de un orden anterior y sugiriendo que este no será el último. Su contemplación plantea una cierta equidistancia entre los restos de nuestro pasado y el futuro que legaremos.

Para la historiadora Carmen Mezquida Orti la ritualización de la muerte ha ido cambiando a lo largo de los siglos, pero no así su esencia, que ha perdurado

temps. Així els romans situaven les tombes al costat del camí, perquè se’ls recordés en passar, igual que a l’Antiguitat, el ritu funerari anava acompanyat d’un àpat posterior en què es festejava el trànsit del difunt cap a una vida millor. Ambdós gestos subratllen la necessitat atemporal de l’ésser humà de perpetuar el seu record a través d’impremses que donin testimoni de la seva existència com a individu.

Per això, aquesta exposició pretén retre homenatge a tots aquells que van passar per la Necròpolis de Puig des Molins a través dels objectes que van deixar a les tombes i que els van acompanyar en els seus últims ritus. Uns tresors incalculables que els vius van escollir per acompanyar els morts al seu pas a l’altre món i que ens reporten del passat una part de l’essència de tots ells.

A Hipogeu 4004 s’ha escollit una mostra representativa de peces de les col·leccions de la Necròpolis de Puig des Molins per confrontar-les amb retrats, projeccions, objectes, llibres i instal·lacions creats per Pedro María Asensio.

Entre les peces arqueològiques del MAEF i l’obra conceptual d’Asensio sorgirà un diàleg, més enllà de les limitacions temporals estètiques i filosòfiques, en què el quotidià i el transcendent combreguen perquè, com va afirmar Ciceró a les seves Filípiques, la vida dels morts perdura a la memòria dels vius. ⁽¹⁾

Pedro María Asensio és un artista que, des de la seva arribada a Eivissa a finals dels anys 70, ha mantingut

en el tiempo. Así los romanos situaban sus tumbas junto al camino, para que se les recordara al pasar, al igual que en la Antigüedad, el rito funerario iba acompañado de un ágape posterior en el que se festejaba el tránsito del difunto hacia una vida mejor. Ambos gestos subrayan la necesidad atemporal del ser humano de perpetuar su recuerdo a través de improntas que den testimonio de su existencia como individuo.

Por ello, esta exposición pretende rendir homenaje a todos aquellos que pasaron por la Necròpolis de Puig des Molins a través de los objetos que dejaron en sus tumbas y que los acompañaron en sus últimos ritos. Unos tesoros incalculables que los vivos escogieron para acompañar a los muertos en su paso al otro mundo y que nos reportan del pasado una parte de la esencia de todos ellos.

En Hipogeu 4004 se ha escogido una muestra representativa de piezas de las colecciones de la Necròpolis de Puig des Molins para confrontarlas con retratos, proyecciones, objetos, libros e instalaciones creados por Pedro María Asensio.

Entre las piezas arqueológicas del MAEF y la obra conceptual de Asensio surgirá un diálogo, más allá de las limitaciones temporales estéticas y filosóficas, en el que lo cotidiano y lo trascendente comulgan porque, como afirmó Cicerón en sus Filípicas, la vida de los muertos perdura en la memoria de los vivos. ⁽¹⁾

Pedro María Asensio es un artista que, desde su llegada a Ibiza a finales de los años 70, ha mantenido una

una llarga i estreta relació amb la Necròpolis de Puig des Molins, no en va, va viure en una casa annexa a la Necròpolis i el seu primer estudi taller es trobava en un hipogeu. Aquesta circumstància ha influït en el seu treball, especialment en l'obra anomenada El Silenci de les Hores, part de la qual es presentarà en exposició al lloc que la va inspirar: la Necròpolis de Puig Des Molins.

Asensio ha treballat tota una dècada a El Silenci de les Hores mogut per, cosa que l'historiador de l'art Luís G. Socías Cerdá va definir com un impuls creatiu constant d'experimentació amb noves formes i matèries. ⁽²⁾

Partint de la impressió en tinta d'uns models anatòmics de principis del segle XX, construeix tot un univers expressiu personal, tan intel·ligent com emotiu. Un esquelet humà, envoltat per la silueta del cos del propietari, és el protagonista d'aquest particular microcosmos. Bé sigui de front, perfil o esquena, sempre guardant la posició anatòmica, l'esquelet transita per incomptables escenaris concebuts per l'artista usant la pintura, el gravat, la impressió, el vídeo o la instal·lació.

De manera universal, la Mort s'ha representat icònicament com un esquelet. Pieter Brueghel, a la seva obra El triomf de la Mort, pinta desenes d'escenes en què una legió d'esquelets arriba a tota mena de personatges, indistintament de la seva edat, riquesa o condició social. La força de les imatges representades a l'obra, independentment del seu discurs a ca-

larga y estrecha relación con la Necrópolis de Puig des Molins, no en vano, vivió en una casa anexa a la Necrópolis y su primer estudio taller se encontraba en un hipogeo. Esta circunstancia ha influido en su trabajo, especialmente en la obra denominada El Silencio de las Horas, parte de la cual se presentará en exposición en el lugar que la inspiró: la Necrópolis de Puig Des Molins.

Asensio ha trabajado toda una década en El Silencio de las Horas movido por, lo que el historiador del arte Luís G. Socías Cerdá definió como, un impulso creativo constante de experimentación con nuevas formas y materias. ⁽²⁾

Partiendo de la impresión en tinta de unos modelos anatómicos de principios del siglo XX construye todo un universo expresivo personal, tan inteligente como emotivo. Un esqueleto humano, rodeado por la silueta del cuerpo de su propietario, es el protagonista de este microcosmos particular. Bien sea de frente, perfil o de espaldas, siempre guardando la posición anatómica, el esqueleto transita por incontables escenarios concebidos por el artista usando la pintura, el grabado, la impresión, el video o la instalación.

De forma universal la Muerte se ha representado icónicamente como un esqueleto. Pieter Brueghel, en su obra El triunfo de la Muerte, pinta decenas de escenas en las que una legión de esqueletos alcanza a todo tipo de personajes, indistintamente de su edad, riqueza o condición social. La fuerza de las imágenes representadas en la obra, independientemente de su

vall entre allò apocalíptic i la sàtira, sempre esglaia l'espectador.

Asensio renega del clàssic simbolisme atribuït a l'esquelet, ben al contrari, en el llenguatge artístic l'esquelet és la icona escollida per representar la condició humana nua d'individualismes. I encara que l'artista utilitza l'impacte visual de la imatge de l'esquelet, la seva intenció no és sobrecol·lir l'espectador com fa Brueghel, sinó més aviat, cridar la seva atenció i trencar la seva indiferència convidant-lo a contemplar-se al mirall de la seva obra per que pugui veure la pròpia condició reflectida.

discurso a caballo entre lo apocalíptico y la sátira, siempre sobrecoge al espectador.

Asensio reniega del clásico simbolismo atribuido al esqueleto, muy al contrario, en su lenguaje artístico el esqueleto es el icono escogido para representar la condición humana desnuda de individualismos. Y aunque el artista utiliza el impacto visual de la imagen del esqueleto, su intención no es la de sobrecoger al espectador como hace Brueghel, sino más bien, la de llamar su atención y romper su indiferencia invitándole a contemplarse en el espejo de su obra para que pueda ver su propia condición reflejada.

DAVID FERNÁNDEZ CUESTA

(1) Cicerón, Marco Tulio. Las Filípicas IX, 10. Pronunciada el 4 de febrero del 43 ante el Senado de Roma.

(2) Socías Cerdá, Luís G. THANATOS, el eterno dilema. Texto para el catálogo de la exposición Anatomía de la Sombra. Fundación Antonio Pérez de Cuenca, 2022.

(1) Ciceró, Marc Tuli. Les Filípiques IX, 10. Pronunciada el 4 de febrer del 43 davant el Senat de Roma.

(2) Sòcies Cerdà, Luís G. THANATOS, el eterno dilema. Text per al catàleg de l'exposició Anatomia de l'Ombra. Fundació Antonio Pérez de Cuenca, 2022.

*“Diu l’esperança: un dia la veuràs, si esperes bé.
Diu la desesperança: només la teva amargor és
ella. Batega, cor... No tot s’ho ha empassat la terra.
Antonio Machado”*

Hipogeu 4004 constitueix la mostra interessant d'un artista contemporani, imaginatiu i amb alt poder creatiu, vinculat des de la seva joventut tant a l'illa d'Eivissa com a la necròpolis del Puig des Molins. Per això resulta inspirador per a un Museu com el nostre, acollir entre les col·leccions arqueològiques fenícia, púnica i romana, una selecció acurada de l'obra de Pedro María Asensio. Aquesta exposició dona a conèixer al gran públic aspectes de la relació entre Asensio i la necròpolis, en el perímetre de la qual va viure i treballar durant anys. Això va fer possible a l'artista, dècades després, un retorn a la llar, a casa. I ara ens permet gaudir d'una petita part d'aquella coexistència, que va ser sens dubte un element dinamitzador més de la seva extraordinària obra artística.

D'aquesta manera, les sales del Museu Monogràfic del Puig des Molins es veuran enriquides temporalment per les aportacions d'un artista polièdric, polifacètic i difícilment encasellable. Les seves creacions, a les vitrines de l'exposició permanent, entaulen un diàleg constant amb les peces arqueològiques, que ens obliga, com a espectadors, a enfrontar-nos a la nostra pròpia idea preconcebuda de la mort. El potent simbolisme que transmeten les obres d'Asensio, ha fet que no s'hagin de limitar a un sol àmbit ni a una sola

*“Dice la esperanza: un día la verás, si bien esperas.
Dice la desesperanza: sólo tu amargura es ella.
Late, corazón... No todo se lo ha tragado la tierra.
Antonio Machado”*

Hipogeo 4004 constituye la interesante muestra de un artista contemporáneo, imaginativo y con alto poder creativo, vinculado desde su juventud tanto a la isla de Ibiza como a la necrópolis del Puig des Molins. Por ello resulta inspirador para un Museo como el nuestro, acoger entre las colecciones arqueológicas fenicia, púnica y romana, una cuidada selección de la obra de Pedro María Asensio. Esta exposición da a conocer al gran público aspectos de la relación entre Asensio y la necrópolis, en cuyo perímetro vivió y trabajó durante años. Ello hizo posible al artista, décadas después, un regreso al hogar, a casa. Y ahora, a nosotros, nos permite disfrutar de una pequeña parte de aquella coexistencia, que fue sin duda un elemento dinamizador más de su extraordinaria obra artística.

De este modo, las salas del Museo Monográfico del Puig des Molins se verán temporalmente enriquecidas por las aportaciones de un artista poliédrico, polifacético y difícilmente encasillable. Sus creaciones, en las vitrinas de la exposición permanente, entablan un diálogo constante con las piezas arqueológicas, que nos obliga, como espectadores, a enfrentarnos a nuestra propia idea preconcebida de la muerte. El potente simbolismo que transmiten las obras de Asensio, ha hecho que no deban limitarse a un solo ámbito ni a una sola sala, sino

sala, sinó que pel seu propi contingut, força i inèrcia han necessitat expandir-se, no només per totes les sales, sinó també a la necròpolis i fins i tot dins d'alguns hipogeus, aportant una visió diferent del que ens convertim després de la mort.

Aquesta mostra, segurament provocarà a molts dels seus visitants (fins i tot als que en puguin gaudir en el futur a través d'aquest catàleg) tota una sèrie de preguntes de difícil resposta. Pot un objecte carregat d'història considerar-se una obra d'art en si mateix? I, pel contrari, una obra d'art contemporània pot obrir la nostra ment per reinterpretar aquests objectes des d'una òptica diferent, amb una dimensió molt més humana? Pedro Asensio ens ofereix la seva pròpia resposta. Per als altres, simplement ens queda admetre que som records, allò que deixem enrere de nosaltres mateixos, sobretot som idees, sentiments, sensacions, però en cap cas hauríem de ser simples objectes emmagatzemats en una vitrina. Cap d'aquestes peces va arribar fins allà per la seva simple naturalesa física, ho han fet perquè van ser el sentiment o la necessitat de consol dels que van quedar enrere. Des d'aquesta dimensió és on l'obra de Pedro Asensio es torna subtil i necessària. Comprendre el que som és molt més fàcil en contemplar allò que els nostres avantpassats van deixar darrere seu i també el que el talent de l'autor ha aconseguit crear sumant petits objectes quotidians, imatges que es multipliquen fins a l'infinit copant-ho tot i, també, colors que es contraposen a la foscor.

que por su propio contenido, fuerza e inercia han necesitado expandirse, no sólo por todas las salas, sino también en la necrópolis e incluso en el interior de algunos hipogeos, aportando una visión diferente de lo que nos convertimos tras la muerte.

Esta muestra, seguramente provocará a muchos de sus visitantes (incluso a los que puedan disfrutar de ella en el futuro a través de este catálogo) toda una serie de preguntas de difícil respuesta ¿Puede un objeto cargado de historia considerarse una obra de arte en sí mismo? Y, por el contrario, ¿puede una obra de arte contemporánea abrir nuestra mente para reinterpretar esos objetos desde una óptica diferente, con una dimensión mucho más humana? Pedro Asensio nos ofrece su propia respuesta. Para los demás, simplemente nos queda admitir que somos recuerdos, aquello que dejamos atrás de nosotros mismos, somos sobretodo ideas, sentimientos, sensaciones, pero en ningún caso deberíamos ser simples objetos almacenados en una vitrina. Ninguna de esas piezas llegó hasta allí por su simple naturaleza física, lo han hecho porque fueron el sentimiento o la necesidad de consuelo de los que quedaron atrás. Desde esa dimensión, es donde la obra de Pedro Asensio se vuelve sutil y necesaria. Comprender lo que somos es mucho más fácil al contemplar lo que nuestros antepasados dejaron tras de sí y también lo que el talento del autor ha logrado crear sumando pequeños objetos cotidianos, imágenes que se multiplican hasta el infinito copándolo todo y, también, colores que se contraponen a la oscuridad.

EQUIP DEL DEL MUSEU ARQUEOLÒGIC D'EIVISSA I FORMENTERA
EQUIPO DEL MUSEO ARQUEOLÓGICO DE EIVISSA Y FORMENTERA

3

OBJECTES I VITRINES
OBJETOS Y VITRINAS

PEDRO MARIA ASENSIO

HIPOGEU 4004

"La vida de los muertos perdura en la memoria de los vivos"
Cicerón

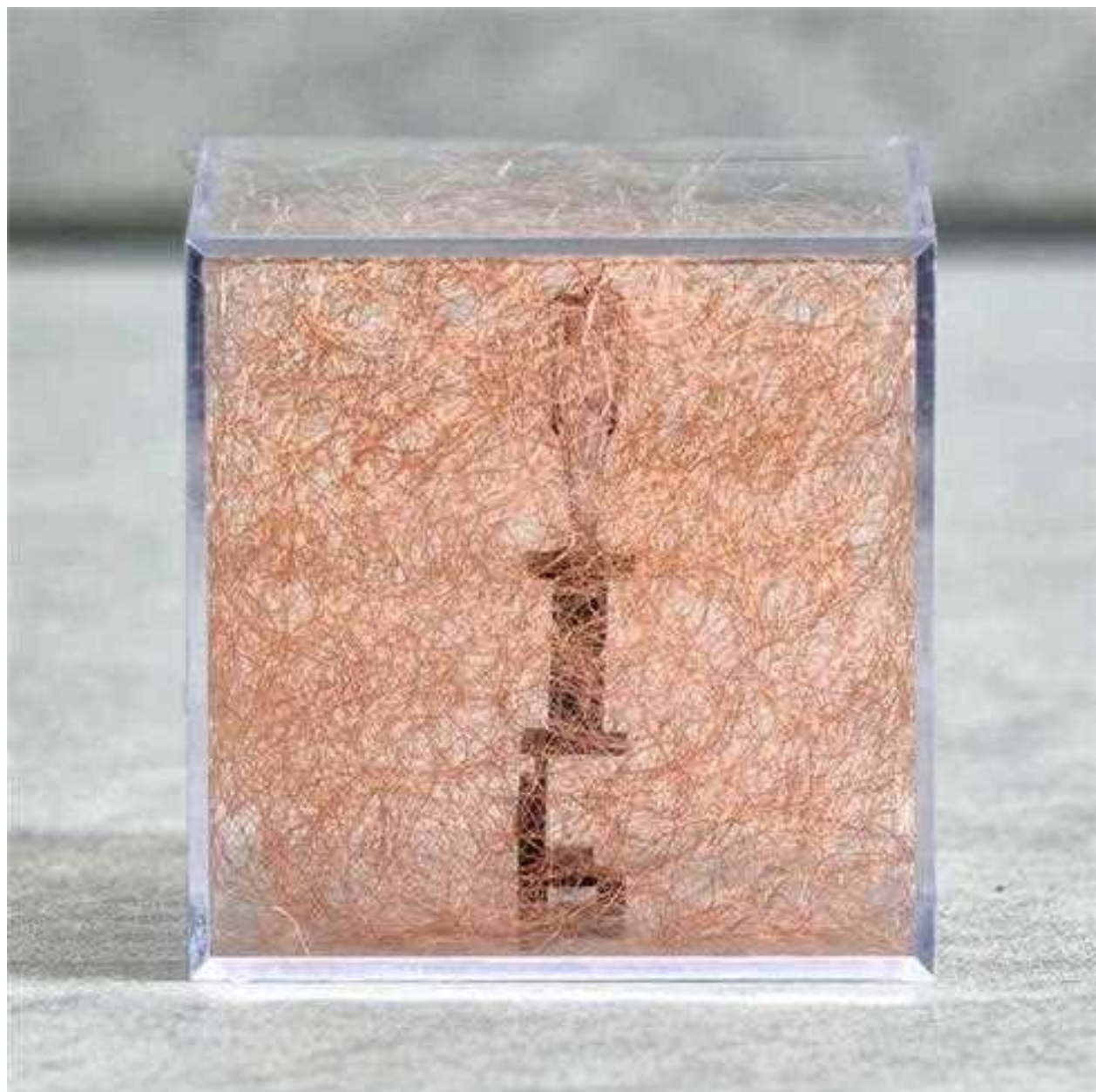

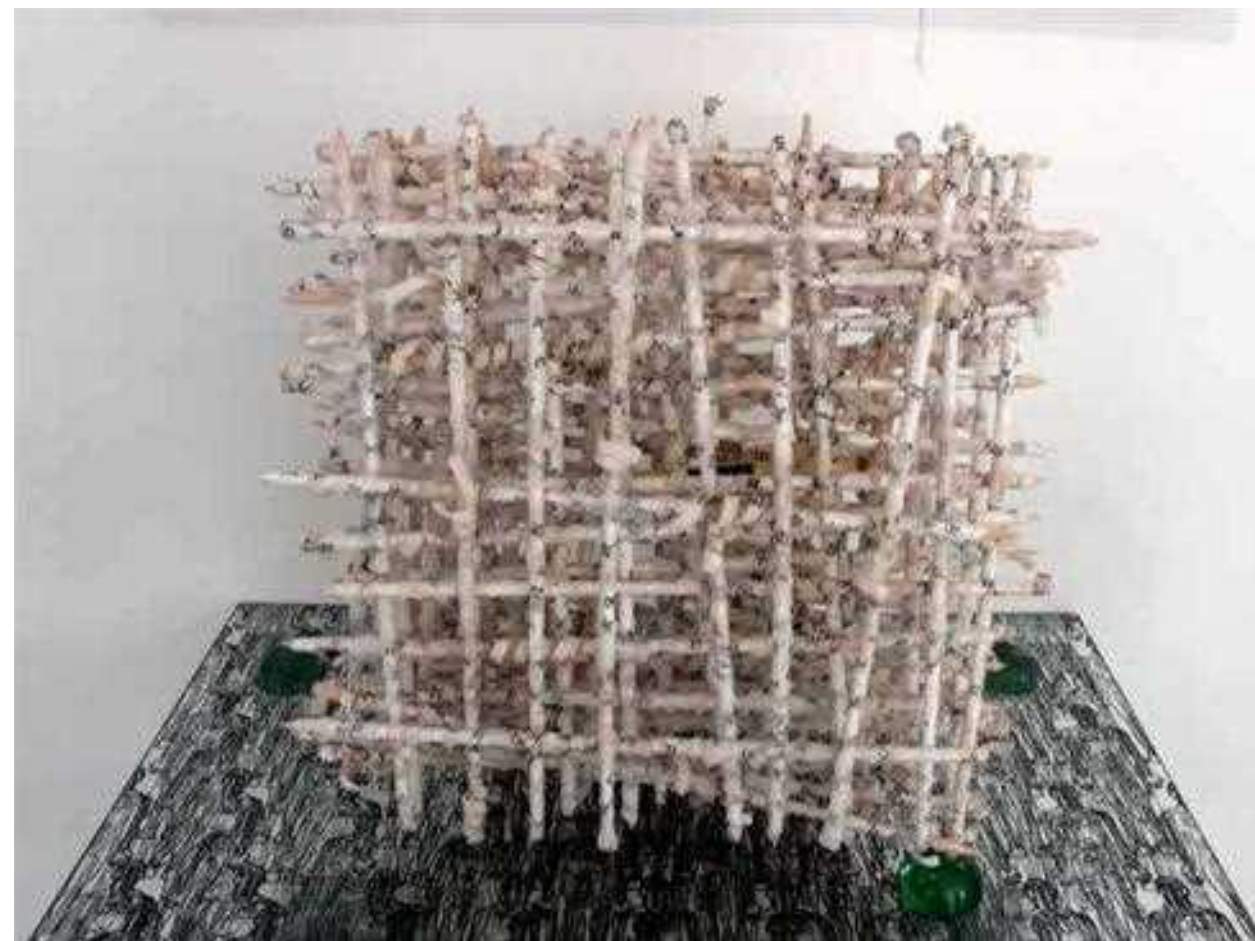

4

**LLIBRES
LIBROS**

5

INSTAL·LACIONS
INSTALACIONES

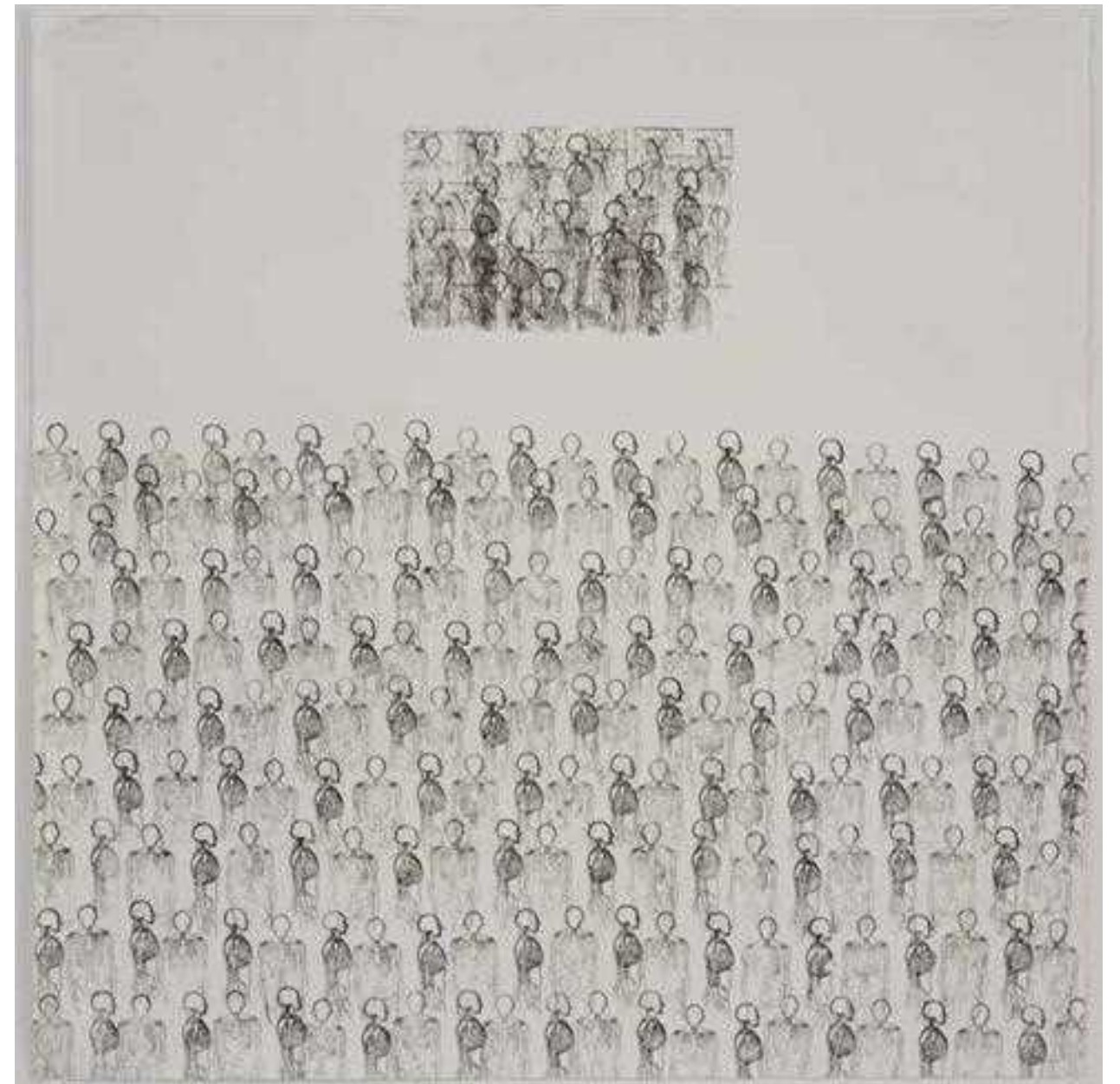
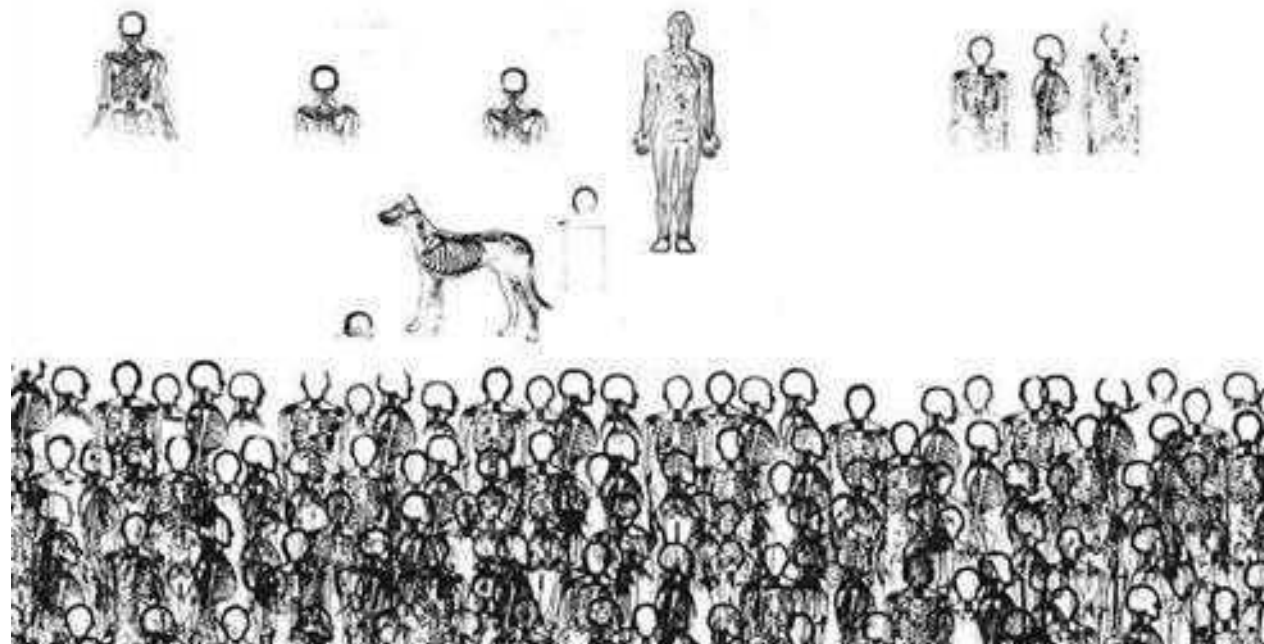

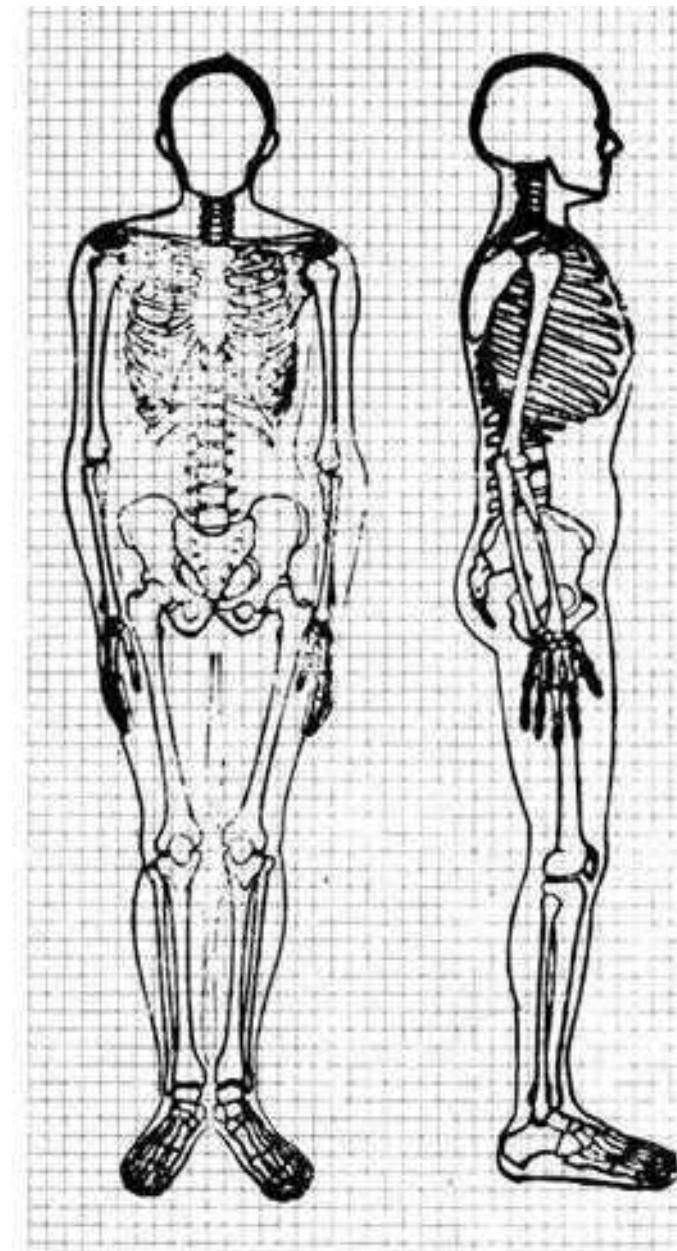
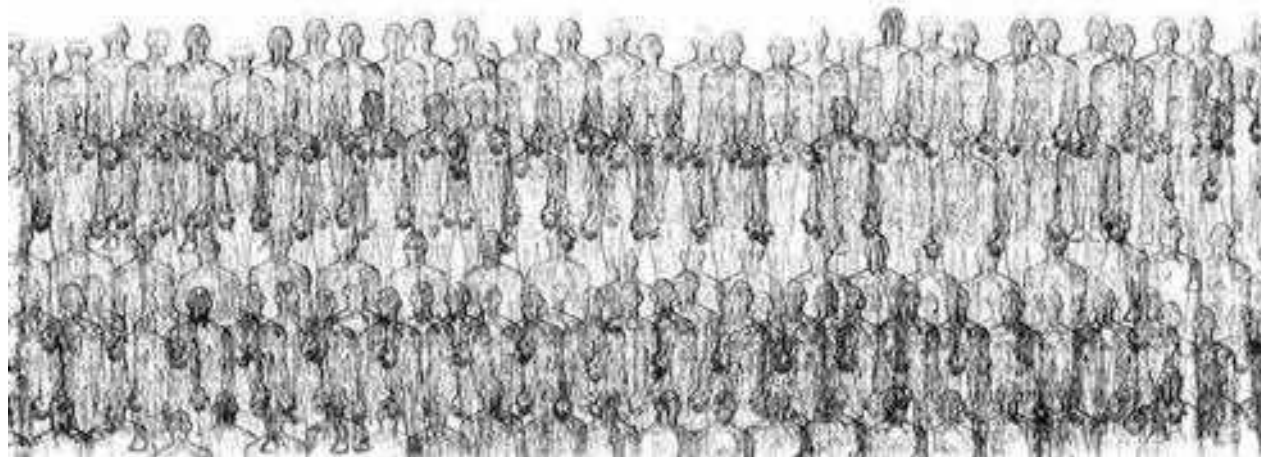

6

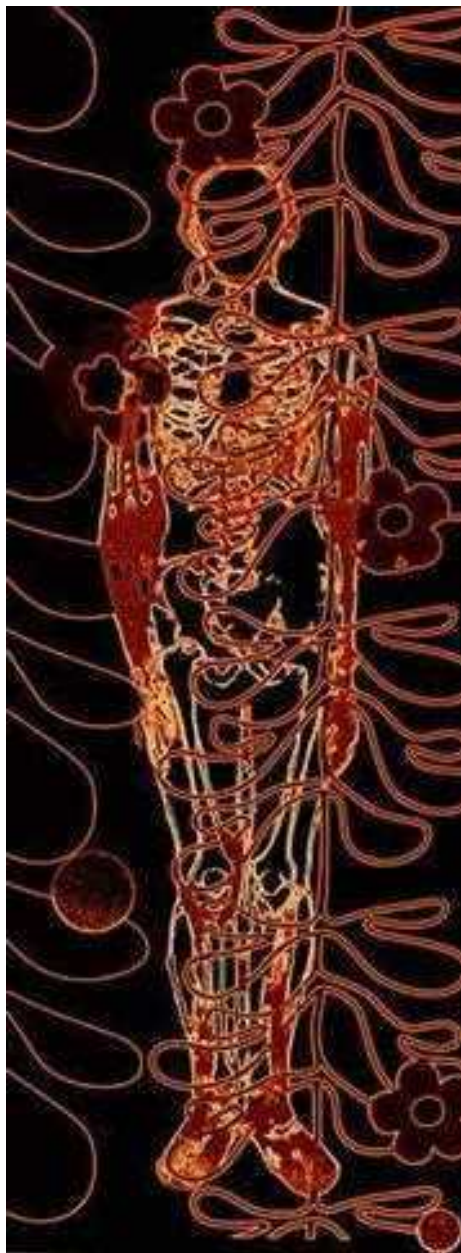
**GRAVATS
GRAVADOS**

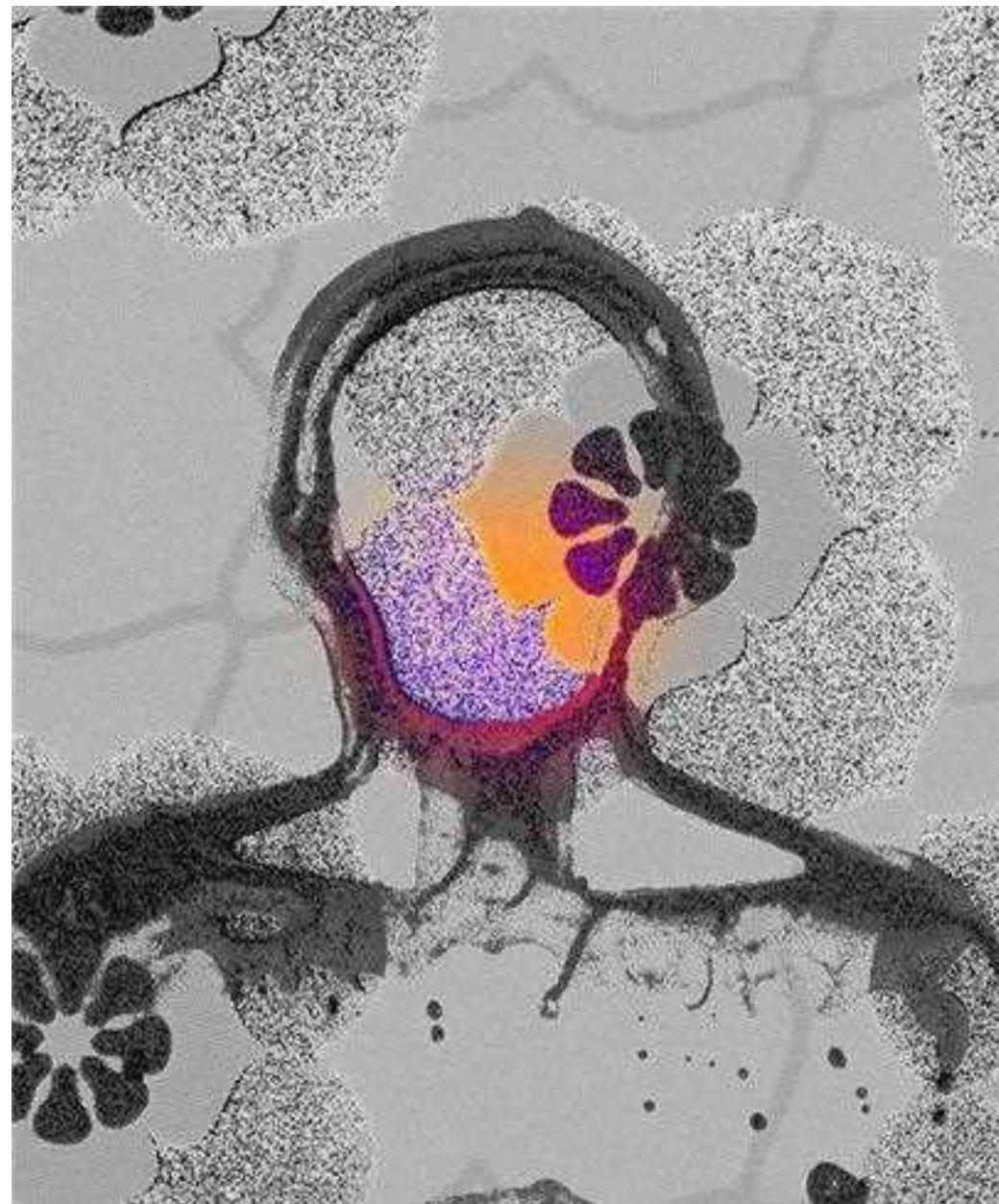
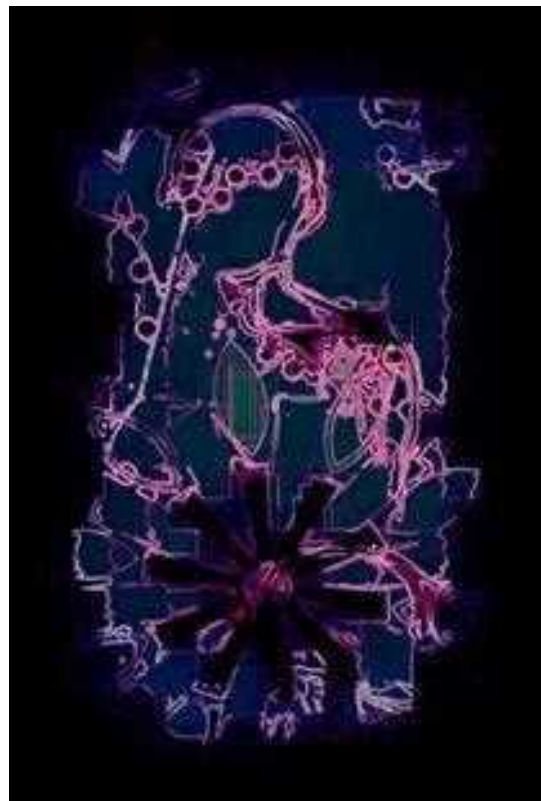

7

RETRATS
RETRATOS

8

MUNTATGE I INAUGURACIÓ
MONTAJE E INAUGURACIÓN

CRÈDITS DE L'EXPOSICIÓ
CRÉDITOS DE LA EXPOSICIÓN

Disseny, Muntatge i Il·luminació / Diseño, Montaje e Iluminación

PEDRO MARIA ASENSIO
MAEF

Fotografia / Fotografía

PEDRO MARIA ASENSIO
FOTOS ZONACUATRO
BEA BERMEJO

Comissariat / Comisariado

CRISTINA SÁNCHEZ CARDOSO

Sel·lecció i documentació de materials / Selección y documentación de materiales

PILAR CUESTA
HELENA JIMÉNEZ BARRERO
ANA MEZQUIDA ORTI
CARMEN MEZQUIDA ORTI

Coordinació general / Coordinación General

BENJAMÍ COSTA RIBAS
MARIA BOFILL MARTÍNEZ

